

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

י"ט כסלו

(חלק כ שיחה ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת וישב, יד"ב כסלו, ה'תשפ"ה (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2024
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

י"ט כסלו ב

(א) בחודש כסלו, ירחא תליתאה מתחלת השנה⁸, (ב) ביומא תליתאה – ביום השלישי בשבוע.

וההסברה בזה – יש לומר⁹:

החידוש דמתן תורה הוא, שעל ידו בטלה הגזירה, „עליונים לא ירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים”¹⁰, ונפעל החיבור ד„עליון” ו„תחתון”; ודבר זה מרומז בענין „שלישי”: „ראשון” מורה על (שיש כאן מלכתחלה) דבר אחר בלבד; „שני” מורה על פירוט – ב' דברים נפרדים (כמו קודם מתן תורה, ש„עליון” ו„תחתון” היו ב' דברים נפרדים); ו„שלישי” מורה על חיבור שני הדברים יחד.

ולכן ענינה של התורה הוא „שלום”, כדברי הרמב"ם¹², „כל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם”, והתורה נקראת „שלום”¹³, כי ענין ה„שלום” הוא חיבור של ב' (הפכים).

א. גאולתו של רבינו הזקן ביי"ט כסלו היתה ביום השלישי בשבוע, כלשונו במכתבו הידוע¹, „יום שהוכפל בו כי טוב י"ט כסלו. . וכשקריתי בספר תהלים בפסוק פדה בשלום נפשי. . יצאתי בשלום”³.

כיון שרבינו הזקן מדגיש בעצמו שגאולתו היתה ביום השלישי שהוכפל בו כי טוב – מובן בפשטות, שלתוכן הגאולה דיי"ט כסלו שייכות לתוכן יום השלישי בשבוע.

ב. ויש לומר נקודת הביאור בזה:

ידוע⁵ שקיום „יפוצו מעינותיך חוצה” – הפצת תורת החסידות – החל בעיקר „אחרי פטרבורג”, כלומר – אחרי גאולת י"ט כסלו.

ולכן, כשם שאנו מוצאים במתן תורה בכלל, שנתנית התורה היתה קשורה למספר שלש – ובפרט בנוגע לזמן: מתן תורה הי' „ביומא תליתאי בירחא תליתאי”⁶ – עד"ז הי' גם בגילוי פנימיות התורה ביי"ט כסלו⁷, שאירע:

(8) ראה לקוטי לוי"צ שם ע' ריט. לקו"ש ח"א ע' 25. ח"ד ס"ע 1251 ואילך.

(9) ראה גם לקו"ש ח"ב ע' 301 ואילך. ובכ"מ. (10) שמו"ר פי"ב, ג. תנחומא וארא טו.

(11) ע"ד ש„בראשית ברא גו' (ביום השני) ויבדל גו" (בראשית א, ז. וראה בר"ר פ"ד, ו. פרש"י עה"פ).

(12) בסוף הל' תנוכה – ע"פ ספרי נשא ו, כו (מ"מ שם). וראה גיטין נט, ב (אוה"ת משלי ע' תקנג). וראה לקו"ש ח"ח ע' 349 ואילך, ש"ל שמקורו דהרמב"ם הוא בכמדב"ר שצוין בהערה הבאה.

(13) כ"ה הלשון בלקו"ת ממות (פ, ב). ובכ"מ. וראה גם ערה"כ לבעל סה"ד ע' שלום. ובכמדב"ר פי"א, ז: שלא נמשלה התורה אלא בשלום.

(1) נדפס ב„אגרות קודש” אדה"ז (קה"ת תשמ"ז) סי' לח. וש"נ.

(2) וי"ג וכשהיינו קורא! (3) כלשון הכתוב. וי"ג לשלום וראה ברכות כסופה.

(4) ראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' ריט ואילך (ע"ד הקבלה).

(5) תורת שלום ע' 112 ואילך. (6) שבת פח, א.

(7) להעיר מהידוע בשם כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, דיי"ט כסלו הוא מ"ת דפנימיות התורה (ראה „התמים” חוברת ב' ע' צד (188)). וראה לקוטי לוי"צ שם ע' רכג ואילך.

וטוב לבריות"; וטוב כפול זה הוא ענין של חיבור „עליון” ו„תחתון” – הטוב הוא בחיבור „לשמים” ו„לבריות” ביחד.

טוב כפול זה מודגש במיוחד בתורת החסידות, התובעת מהאדם ב' קצוות: מצד אחד פועלת החסידות – פנימיות התורה – שהעבודה בין אדם למקום תהי' בתכלית העלי' – „שמים” (חדורה במעיינות שבתורה); ולאידך גיסא תובעת החסידות אהבת ישראל עד ל„בריות בעלמא”, כביאור רבינו הזקן בארוכה בספר התניא פרק לב.

ד. וענין נוסף בזה:

עבודת החסידות היא עבודה מסוג כזה, השייך – ויתירה מזו: מקיף וכולל – את כל בני ישראל, הן אלה שבבחינת „שמים” והן אלה שבבחינת „בריות”:

רבינו הזקן מדגיש, מיד ב„דף השער” של ספר התניא, אשר „קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו”, ו„אליך” קאי על כל אדם ואדם מישראל, שעליו לדעת שענין עבודת ה' „קרוב מאד” אליו, וכמו שממשיך רבינו הזקן מיד בדף השער, ומאריך בביאור הדבר בספרו – ספר התניא – מהי הדרך לקיים זאת „בדרך ארוכה וקצרה”.

ולאידך גיסא, מדגיש רבינו הזקן¹⁷ – שאפילו מי שהגיע כבר לבחינת „שמים”, הנה אם עבודתו נעשתה אצלו לענין של „רגילות” ו„טבע” ואין הוא פועל להוסיף ולהתעלות למעלה יותר, אזי הוא נקרא „לא עבדו”, וחייב אדם לעולם להיות „עובד אלקים” – למעלה מרגילותו;

ועד"ז הוא גם בנוגע לגילוי והפצת תורת החסידות:

קודם גאולת י"ט כסלו לא נתקיימה ההפצה חוצה של מעיינות התורה – הן „חוצה” שבאדם עצמו, היינו – החל מכח השכל¹⁴, והן „חוצה” כפשוטו, לימוד פנימיות התורה בפרסום והפצתה בכל מקום עד למקומות המרוחקים ביותר –

וגאולת י"ט כסלו פעלה וחדשה את קיום „יפוצו מעיינותיך חוצה” – בדוגמת חיבור „עליון” ו„תחתון” במתן תורה.

וכנ"ל יש לומר שזהו הטעם – ועכ"פ א' הטעמים – לכך שרבינו הזקן מקשר את גאולתו לאמירת הפסוק „פדה בשלום נפשי” – שכן זהו תוכן הענין של „שלום”.

ג. ובזה יובן גם הקשר די"ט כסלו לענין ד'הוכפל בו כי טוב” – כמו שמדייק רבינו הזקן במכתבו, שגאולתו היתה (לא ביום שלישי בשבוע סתם¹⁵, אלא) ביום שהוכפל בו כי טוב”:

הכפלת כי טוב ביום השלישי מורה, כידוע¹⁶, על כפל הטוב – „טוב לשמים

ובמדרש לקח טוב ר"פ קדושים: אין שלום אלא תורה.

(14) ראה אוה"ת לתהלים (יהל אור) ע' תנה, שהמדות (ז"א) נק' חוץ לגבי חו"ב. וי"ל, שגם המוחין נק' חוץ לגבי האמונה שלמעלה מהשכל ובפרט לגבי עצם הנפש (ראה לקו"ת ויקרא ד, ב). (15) ובפרט לפי הנוסחא „יום ג' שהוכפל בו כי טוב”.

(16) ראה קידושין מ, א. פיה"מ להרמב"ם פאה בתחלתה. מכתב כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בסה"מ תש"ט ע' 18. מכ"ק ומאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר שם. אוה"ת בראשית (לג, א ואילך), משפטים (ע' א'קנו. א'קסא ואילך).

(17) תניא פט"ו.

שהתניא הוא „תורה שבכתב של תורת החסידות“²².

כפי שמובן בפשטות, לא ניתן התואר „תורה שבכתב של תורת החסידות“ לספר התניא רק מפני שרבינו הזקן כתבו בעצמו,

[שלא כדרושי החסידות שלו שאמרם בעל־פה ונכתבו על ידי תלמידיו (ועד“ז תורות המגיד והבעש"ט שגרשמו רק ע"י התלמידים ולא על ידיהם עצמם),

אלא משום שהיחס שבין ספר התניא לשאר תורת החסידות הוא בדוגמת היחס שבין התורה שבכתב לתורה שבעל־פה, כדלקמן.

ו. החילוק בין תורה שבע"פ לתורה שבכתב²³ – שהוא חילוק המביא לידי חילוק בהלכה בפועל באופן לימודם: אף דלא ידע מאי קאמר בתורה שבכתב, ודוקא כשמבין בתורה שבע"פ²⁴ – הוא: בתורה שבע"פ מה שנוגע בעיקר הוא ההבנה וההשגה של הענין הנלמד, אבל אין חשיבות כ"כ לדיוק באותיות ובתיבות; משא"כ בתורה שבכתב חייבת כל אות להכתב בדיוק, והעיקר בה הוא קריאת האותיות.

ויש לומר, שמתעם זה התחדש ענין זה רק במתן תורה. דאע"פ שענין לימוד התורה הי' כבר לפני מתן תורה, „מימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה

ויחד עם זאת באה ההוראה, שגם ענין זה הוא „קרוב אליך הדבר מאד“. יכול יהודי לחשוב: כיון שהוא נמצא כבר בבחינת „שמים“ – כיצד תובעים ממנו להשיג מזריגה גבוהה מזו? ועל כך אומר רבינו הזקן, שגם על עבודה זו ניתנו כחות, עד ש„קרוב מאד“ הדבר לכל אחד מישראל.

ה. ע"פ הביאור האמור בחידוש (עכ"פ – א' החידושים העיקריים) של י"ט כסלו, יובן גם הקשר בין גאולת י"ט כסלו לספר התניא,

– וכידוע, שני"ג הימים שבהם ישב רבינו הזקן במאסר הם כנגד ני"ג פרקי התניא¹⁸, והגאולה ביי"ט כסלו היתה בזכות „שתי שנות חיות בתורה ועבודה שהוסיף ספר התניא בין החסידים“ (ולכן חפץ רבינו הזקן שהתניא יודפס לפני י"ט כסלו)¹⁹ –

שכן, אע"פ שהספר נדפס שנתיים לפני²⁰ גאולת י"ט כסלו (התניא נדפס בשנת תקנ"ז, והגאולה היתה בשנת תקנ"ט) – הרי החידוש של ספר התניא (על פני שאר דרושי החסידות של רבינו הזקן), קשור בחידוש של י"ט כסלו²¹.

ויובן ע"פ פתגם רבותינו נשיאינו,

18 ספר השיחות תש"ג ע' 59.

19 מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר בקיצורים והערות ע' קכ ואילך. אגרות קודש שלו ח"ד ע' רסב ואילך.

20 להעיר ממחז"ל (ראה מדרש תהלים צ, ד. בר"פ פ"ח, ב. תנחומא וישב ד, וש"נ. זח"ב מט, א) אלפיים שנה קדמה תורה (גם – הוראה לעולם) לעולם.

21 ראה תורת שלום ע' 55. שם ע' 114 ואילך – שאף שהתניא נכתב לפני פטרבורג הרי הוא באופן של החסידות שלאחרי פטרבורג.

22 ראה בארוכה מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר שם (קצוה"ע ע' קיח ואילך. אג"ק שם ע' רסא ואילך).

23 ראה תו"א נז, ד ואילך. לקו"ת ויקרא ה, ב ואילך. ובכ"מ.

24 הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב סיי"ביג. וש"נ.

הזקן כתבו באופן שכל אות היא מדוייקת בתכלית, כפי שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר²², שרבינו הזקן כתב את התניא במשך עשרים שנה, וגרע ודייק בכל תיבה ותיבה עד אשר צרפו וזקקו בחסר ויתיר" (וכאשר מסר את התניא לדפוס הפציר מאד במדפיס, שידייק היטב ב"הגהה בחסר ויתיר") – ו"התלבשות" זו של פנימיות התורה באותיות שבכתב, ענין אחד היא עם גאולת י"ט כסלו, אשר הביאה לידי "יפוצו מעיינותיך חוצה" – שה"מעיינות" שבתורה ירדו עד ל"חוצה".

וכשם שבנוגע לתורה שבכתב, הנה לא זו בלבד שהיא כוללת בתוכה את כל התורה שבע"פ – ליכא מידי דלא רמיזי באורייתא²⁹ – אשר נתגלתה לאחד מכל, אלא אף את העינים בתורה שנלמדו לפני מתן תורה,

עד"ז הוא בנוגע לספר התניא, אשר אף בו נכללים עיני תורת החסידות, כולל העינים שגילה רבינו הזקן לפני כתיבת התניא; ויש לומר יתירה מזו: כיון שהבעש"ט והמגיד לא כתבו את תורתם – והיא היתה רק בבחינת תורה שבע"פ שנכתבה ע"י התלמידים – ובאמצעות תורת חסידות חב"ד הביא רבינו הזקן את העינים שבחסידות הכללית לידי הבנה והשגה, החל בספר התניא, נמצא, שבספר התניא מובאים בכתב גם העינים שבתורת החסידות הכללית³⁰.

(29) ראה זח"ג רכא, א.

(30) ראה שיחת ש"פ תשא תפר"ח (סה"מ תפר"ח ע' קצט ואילך) דיגילוי הבעש"ט והה"מ היו הכנה לגילוי עצם פנימיות התורה שנתגלה

מהם²⁵, והיתה בידיהם אף תורה כתובה, כדברי הרמב"ם²⁶, וחבר בו ספרים והודיעו ליצחק בנו", הרי כל זה לא הי' בגדר תורה שבכתב – דבר זה התחדש רק ע"י (ולאחר) מתן תורה.

כיון שלפני מתן תורה היתה קיימת הגזירה שעליונים לא ירדו למטה ותחתונים לא יעלו למעלה, הרי כך הי' גם בנוגע לתורה גופא: הי' קיים רק ה"עליון" – הרוחניות של התורה (ההבנה וההשגה)²⁷, אולם העליון לא ירד אל התחתון – אל הכתיבה ואל הספר שכתבו – כך שיעשה לחפץ דקדושה.

דוקא לאחר שבטלה הגזירה, אזי ה"עליונים ירדו לתחתונים" – התורה ירדה למעשה, תורה שבכתב; והמכתב מכתב אלקים הוא²⁸ – כאשר יהודי מחזיק בידו ספר תורה וכיו"ב, הרי הוא נוקט חפץ,

ואין זה ענין של ירידה בתורה ח"ו, אלא התורה כפי שהיא במעשה, ב"כתב", הרי היא "מכתב אלקים" – חיבור של "עליון" ו"תחתון".

ועד"ז הוא בספר התניא, שרבינו

(25) יומא כח, ב. וראה תנחומא ס"פ ויגש. פרש"י שם מו, כח. ובכ"מ.

(26) הל' ע"ז פ"א ה"ג.

(27) וזה שנא בכתב הי' לפרסם וכו' את הדיבור אותיות מחכימות ומועיל לזכרון (ראה ירושלמי ברכות פ"ה ה"א) וכו'.

ולהעיר מהמבואר בענין קיום המצות של האבות שהי' בעיקר ברוחניות, וקיומן בגשמיות (כמו המקלות דיעקב שהיו במקום תפלין – זח"א קסב, א. וראה סה"מ תקס"ב ע' יב. ועוד) הי' טפל להרוחני של המצוה (ראה לקו"ש ח"ג ע' 888. ח"ה ע' 327. ועוד).

(28) תשא לב, טז.

ומכל הנ"ל מובן גודל הענין והעילוי וכו' שבלימוד ספר התניא – תורה שבכתב של תורת החסידות

– וע"י רבינו הזקן, בדוגמת עבודת האבות שהיתה הכנה לגילוי העצמות דמתן תורה. וראה ד"ה פדה בשלום תרפ"ה בשם אביו כ"ק אדמו"ר רנ"ע י"ט כסלו עטר"ת (נדפס בסה"מ עטר"ת) (הוצאת תשמ"ח) בסופו. תורת שלום (הוצאת תשמ"ג) בסופו.

ע"י רבינו הזקן, בדוגמת עבודת האבות שהיתה הכנה לגילוי העצמות דמתן תורה. וראה ד"ה פדה בשלום תרפ"ה בשם אביו כ"ק אדמו"ר רנ"ע י"ט כסלו עטר"ת (נדפס בסה"מ עטר"ת) (הוצאת תשמ"ח) בסופו. תורת שלום (הוצאת תשמ"ג) בסופו.

(משיחות ש"פ וישלח תשמ"ב)

(31) שה"ש א, ב (וצ"ע מקורו).

